

VEZNIŠKI IN PREDLOŽNI PARI V JEZIKOVNIH PRIROČNIKIH GLEDE NA POMENSKO-SKLADENJSKE LASTNOSTI IN RABO

Polona Gantar

Uvod

Vprašanja, ki prihajajo v spletno *Jezikovno svetovalnico* Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU,¹ sodijo na vsa področja jezikovne problematike: od pravopisa, ki zadeva ločila, zapis z malo oz. veliko začetnico, zapis lastnih, zlasti tujih imen, do vprašanj, ki se tičejo pomena, izvora in ustrezne rabe besede ali zveze v besedilu ter seveda tudi slovničnih in skladenjskih vprašanj, kamor sodijo zlasti oblikoskladnja, vezljivost ter znotraj- in medstavčna problematika, kot so denimo ujemanje, raba večbesednih veznikov ipd. Pogosto so odgovori na vprašanja že obravnavani v obstoječih jezikovnih priročnikih za slovenščino, zlasti v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* (SSKJ 2010), *Slovenskem pravopisu*, tako v pravilih (SP 2001) kot njegovem slovarskem delu (SP 2003), ter v *Slovenski slovnici* (Toporišič 2004), vendar pa jezikovni uporabniki pogosto ne najdejo sami poti do rešitve jezikovnega problema, kar pomeni, da so sodelavci Inštituta za slovenski jezik pogosto interpreti v obstoječih jezikovnih priročnikih že zakodiranih jezikovnih informacij. To dejstvo po mojem mnenju zahteva pri načrtovanju sodobnih jezikovnih priročnikov premislek o tem, kako podatke v njih predstaviti, da bodo uporabniku razumljivi, ne da bi bilo potrebno posredovanje jezikoslovca ali lektorja, in hkrati, kako jih učinkovito predstaviti na enem mestu, saj od uporabnika ni mogoče pričakovati, da bo jezikovni problem ustrezno umestil v metajezikovno razdelitev na pravopisno, pomensko oz. slovarsko in slovnično problematiko, saj se te med seboj neločljivo prepletajo.

Poleg omenjenega naravo jezikovne problematike, ki se odraža v vprašanjih, naslovljenih na *Jezikovno svetovalnico* ISJFR, zaznamuje dejstvo, da obstoječi jezikovni priročniki ne zmorejo odgovoriti na vprašanja, ki se tičejo aktualne rabe jezika, saj ta vanje ni sistematično vključena. To se v SSKJ in SP 2001 odraža z odsotnostjo nekaterih besed in zvez ter njihovom pomenskem opisu, pa tudi v stilni in zvrstni kvalifikaciji, v zgledih rabe in metajeziku, ki ne odražajo sodobnega stanja in jezikovne problematike. *Slovenski pravopis* pogosto v odnosu do SSKJ in slovnice prinaša nasprotujoče si rešitve, zlasti denimo v besednovrstni opredeli-

.....
1 Dostopno na <<http://isjfr.zrc-sazu.si/svetovalnica>>.

tvi besed in zvez ter njihovi zvrstni in stilni kvalifikaciji. Pri snovanju sodobnih jezikovnih priročnikov zato ni smiselno oz. je celo zavajajoče jezikovno gradivo, ki odraža neko drugo jezikovno realnost, v jezikovnem opisu le posodobiti, saj s tem zabrisujemo pomembno razliko med »včerajšnjo« in današnjo slovenščino. Ko govorimo o sodobnih jezikovnih priročnikih za slovenščino, potrebujemo nov, tj. na sodobnem gradivu temelječ jezikovni opis. Z vidika jezikovnih sprememb, ki se kažejo tako v pomenskem potencialu kot tudi v vnašanju novih izraznih možnosti v jezik, je namreč v procesu standardizacije še toliko bolj pomemben jasno definiran odnos do gradiva in jezikovne stvarnosti, tako pretekle kot sodobne, saj je le na tej podlagi mogoče razmišljati o spremembah in utemeljevati njihovo (ne)upravičenost.

1 Predstavitev problema

Kot kažeta jezikovna raba in negotovost jezikovnih uporabnikov pri izbiri standardno ustreznih veznikov in predlogov v različnih skladenjskih položajih in pomenskih vlogah,² so med najbolj perečimi vprašanji prav vezniške in predložne kombinacije in njihove variante, npr. *kot/kakor da*, *več kot/kakor*, *tedaj/takrat ko*, *potem/zatem ko*; *ob/v (lepem vremenu)*, *v/na (začetku kariere)*, *eden od/izmed (največjih)*, *z/iz (zornega kota)*, *v/pri (upravni enoti)* ipd. Govorci namreč v rabi pogosto kolebajo med eno in drugo možnostjo, zlasti z vidika njune zamenljivosti, izključne pravilnosti ali pomenske razlikovalnosti, zadovoljivih odgovorov na svoja vprašanja pa v obstoječih jezikovnih priročnikih ne najdejo. Zdi se, da največkrat zato, ker problem bodisi ni opisan bodisi je opisan prezahtevno oz. s preveliko distanco do aktualne jezikovne rabe, ali pa zato, ker gre za problematiko, ki združuje pomenski, skladenjski in normativni vidik, posledično pa so tudi problemi obravnavani v različnih jezikovnih priročnikih, pogosto celo z nasprotujočimi rešitvami.

V prispevku smo analizirali konkretni vezniški in predložni par, pri čemer smo se problema lotili z besedilnega vidika ter z upoštevanjem realne in tipične jezikovne rabe. Tako izhodišče po našem mnenju omogoča celovit jezikovni opis, ki presega tradicionalno razdelitev na slovar, pravopis in slovnico. Za vezniške in predložne pare smo se odločili tudi zato, ker ostaja njihova vloga v jeziku manj podvržena skladenjsko-pomenskim spremembam, kot to velja za besede z leksikalnim pomenom (Hanks 2013: 32). Hkrati gre za v jeziku zelo pogoste besede z razvejano skladenjsko-pomensko vlogo, ki jih je težko učinkovito opisati s tradicionalnimi analitičnimi postopki, ki temeljijo na preučevanju izoliranih jezikovnih rab ali zgolj na analizi konkordančnega niza. Za analizo podatkov smo zato uporabili posamezne funkcije orodja Sketch Engine (Kilgarriff idr. 2004), ki so prilagojene posebnostim slovenskega jezika.

2 V *Jezikovni svetovalnici* ISJFR so ti problemi zbrani pod ključnimi besedami *večbesedni vezniki*, *predložni pari* in *predložne zveze*.

2 Vezniški par *kot* – *kakor*

Možnost enakovrednega zamenjevanja veznikov *kot* in *kakor* v besedilu ter ustrezno rabo vejice smo najprej preverjali glede na to, kako sta veznika predstavljena v SSKJ in SP 2001. Njuno skladijsko-pomensko vlogo smo nato analizirali še v korpusih FidaPLUS in Gigafida. Na podlagi ugotovitev smo izpostavili probleme v obstoječi slovarski in pravopisni rešitvi ter predlagali nekatera splošna načela predstavitve vezniških besed v sodobnem jezikovnem priročniku.

2.1 *Kot* in *kakor* v obstoječih jezikovnih priročnikih

V SSKJ je pomen veznikov *kot* in *kakor* v izhodišču obravnavan glede na skladijsko vlogo, in sicer znotraj stavka in med stavki, pri čemer je prvih šest pomenov (primerjava enakosti, primerjava neenakosti, podobnost, približna oz. dozvedna podobnost, omejenost na povedano in v zvezi s *tako* za združevanje sorodnih pojmov) prekrivnih v obeh skladijskih vlogah pri obeh veznikih. Sedmi pomen je v znotrajstavčni vlogi pri vezniku *kakor* označen kot starinski, zato SSKJ priporoča veznik *kot*: *jaz kakor* (→ *kot*) *dekletov varuh ne morem privoliti v poroko*. Poleg tega so pri obeh veznikih v medstavčni vlogi prekrivni še pomeni: za izražanje primerjave sploh, za izražanje odnosa osebkca do povedanega (*kot/kakor* (*že*) *hočeš*) in za naštevanje zgledov za prej povedano. Veznik *kakor* v nasprotju z veznikom *kot* izraža v odvisnih stavkih še: da se dejanje v nadrednem stavku zgodi neposredno za dejanjem v odvisnem stavku (*kakor je ura devet, že sedi v krčmi*); pogoj, s katerim se uresniči dejanje nadrednega stavka (*kakor* (*hitro*) *mi dolga ne vrne, ga bom tožil*); dejstvo, kljub kateremu se dejanje nadrednega stavka uresniči (*kakor je* (*tudi*) *pogumen, tega se je ustrašil*), ter različnost stanja oz. dejanja glede na okoliščine (*kar gre, kakor kje* ipd.).

Poleg navedenih pomenov so v SSKJ v frazeološkem gnezdu neodvisno od pomenske členitve navedene še posamezne zveze ali pomeni, npr. star. *kot bi dejal*, ekspr. *kot le kaj*, ekspr. *kot le katera*, ekspr. *več kot* (*lahko*), pog. *toliko kot nič*, ekspr. *več kot preveč*, ekspr. *malo manj kot* (*stradajo*) itd.

V slovarskem delu SP 2001 je *kot* prikazan kot podredni veznik, ki uvaja primerjavo, ozirnost,³ poudarnost in kot del prirednega stopnjevalnega veznika *tako* – *kot*.⁴

Opis za *kakor* je bolj zapleten, saj predvideva štiri homonimne iztočnice: 1. ozirni načinovni prislovni zaimek, 2. ozirni načinovni oziralni kakovostni zaimek: *kakor oče, tak sin*, 3. veznik, ki izraža (a) primerjavo, (b) vzročnost, (c) dopustnost, (č) pogoj in 4. del dvodelnega veznika,

3 V seznamu okrajšav v SP 2001 okrajšava *ozirn.* ni razložena, kadar stoji sama. V kombinaciji *ozirn. prisl.* pa pomeni *ozirni prisl.*

4 Pomen je označen z zapleteno kombinacijo krajšav: *del prir. stopnj. vez. tako* – *kot*.

ki izraža podredno primerjavo v zvezi *kakor – tako*: *kakor bi se bliskalo, tako je gledal*, ter (b) priredno stopnjevanje *tako – kakor*.

V pravopisnih pravilih (SP 2001) se veznika *kot* in *kakor* omenjata pri *skladenjski rabi vejice* za uvajanje *primerjalnega odvisnika* (§ 289, 325), za ločevanje *vrinjenega stavka* od preostalega besedila (§ 314), pri *dvodelnih vezniških zvezah*, npr. *tako – kakor*, kjer se pred drugim delom vejica ne zapisuje (§ 316), enako tudi ne med deli *večbesednega veznika* (§ 392), in v primerih, kadar tak veznik ne uvaja *odvisnika z osebno glagolsko obliko* (§ 330).

Postavljanje vejice med deli večbesednega veznika je pogosto problematizirano, ker pravopisna pravila ne odgovorijo na vprašanje o vseh skladenjskih položajih,⁵ v katerih prihaja do zadreg, ker ne navajajo vseh, ampak le posamezne zveze, hkrati pa uporabniki ne razumejo pojasnil in zapletenega jezikoslovnega izrazja (prim. zgoraj izraze v ležečem tisku), ki bi jim pomagalo povezati pravopisno pravilo s problemom, ki ga imajo (Dobrovoljc in Jakop 2011: 105, Lengar Verovnik 2012: 166).

V načrtovanem pravopisnem slovarju (Dobrovoljc in Jakop 2012: 197–198) je predvideno, da se problem zapisovanja vejice v primeru večbesednih veznikov pojasnjuje z ustreznimi izbranimi zgledi in pojasnili, npr.

če vez. Z VEJICO: v podredni rabi, v zvezi **kot če** *To je tako, kot če bi jih opozarjali, da se bliža sodni dan.*

2.1.2 *Kot* in *kakor* v sodobni rabi

Rezultati analize,⁶ kot jih navajamo v nadaljevanju, prikazujejo skladenjske vzorce, v katerih se tipično pojavljata oba veznika, npr. glagol-veznik-samostalnik/pridevnik ali glagol-samostalnik₄-veznik-pridevnik₄, pomenska členitev pa temelji na kolokatorjih, ki se pojavljajo na določenih mestih vzorca. Med kolokatorji navajamo le tiste, ki jih besedna skica v orodju Sketch Engine (SkE) izpostavi med 25 najpogostejšimi in kolokacijsko najmočnejšimi.

5 Da gre za problem, s katerim imajo uporabniki v resnici veliko težav, dokazujejo tudi različni poskusi reševanja problematike posameznih večbesednih veznikov (prim. Kalin Golob 2001; 2000), vendar pa posamezne rešitve do širšega kroga uporabnikov navadno niso prodrle.

6 Analiza je temeljila na izdelavi besednih skic v korpusu FidaPLUS, ker prvotna različica slovnice besednih skic predvideva več relacij kot novejša različica, ki je v orodju SkE implementirana na obsežnejši korpus Gigafida (Logar idr. 2012). Za analizo slovničnopomenskih besed je sicer smiselno uporabiti orodja, ki omogočajo iskanje po skladenjsko razčlenjenem korpusu, saj gre za problematiko skladenjsko obsežnejših segmentov, ki presegajo stavčno mejo.

Pomen	Veznik	Kolokator	Zgled
funkcija	<i>kot</i>	delovati, obnašati se,* sloveti, služiti, zveneti	<i>delovati kot peeling, obnašati se kot profesionallec, sloveti kot odličen poznavalec, služiti kot postelja, zveneti kot grožnja</i>
		označiti, pojmovati dojemati, razumeti	<i>označiti kaj kot samoumevno, pojmovati kaj kot naravni pojav, dojemati kaj kot nekaj normalnega, razumeti kaj kot opravičilo</i>
primerjava	<i>kot/ kakor</i>	počutiti se, zveneti, izgledati,** imenovati, reči	<i>počutiti se kot žrtev/kakor tepec, zveneti kot orgle/kakor flavta, zgledati kot bunker / kakor prerojen; konjunktivitis, kakor imenujemo očesno vnetje</i>
način	<i>kot/ kakor</i>	pojmovati, obnašati se, delovati, velevati	<i>demokracija, kot/kakor jo pojmuje Zahod; obnašati se, kakor da se ne bi nič zgodilo; deluje, kakor/kot je treba; narediti, kakor/kot veleva zakon</i>

* Kadar se glagol *obnašati* pojavlja z veznikom *kakor*, izraža predvsem način: *obnašati se, kakor se pričakuje*.

** Če se veznik *kakor* pojavi v besedilnem okolju glagola *izgledati*, gre navadno za načinovne odvisnike, pri čemer je *kakor* v kombinaciji z *da* navadno večbesedni veznik, npr. *izgleda kakor barbika; izgleda, kakor da je noseča*.

Kot lahko razberemo iz glagolskih kolokatorjev, se veznik *kot* uporablja predvsem za izražanje funkcije, veznik *kakor* pa nekoliko pogosteje za izražanje primerjave ali podobnosti, čeprav v tej vlogi pogosto nastopa tudi veznik *kot*. Prav tako se oba veznika uporabljata za izražanje načina, največkrat v obliki odvisnega stavka. Analiza pri obeh veznikih izpostavlja še tipične skladenjske zveze, ki smo jih združili v samostojne pomenske skupine.

V **prvi skupini** lahko izpostavimo pogosto kombinacijo veznika s katerim od glagolov rekanja oz. sporočanja. Te zveze v besedilu opravljajo vlogo povezovalcev oz. konektorjev povezovalcev (Balažic Bulc 2009: 34), ki bodisi uvajajo določeno besedilo bodisi se nanj referirajo, zato jih je potrebno obravnavati kot celoto. Distribucija enega ali drugega veznika sicer v večini primerov ni izključno vezana na posamezni kolokator, spodaj pa ju navajamo glede na kolokabilno relevantnost, kot jo lahko razberemo iz statistične vrednosti v korpusu FidaPLUS:

- ▷ ***kot*⁷ (že) rečeno** *Toda ob nedeljah, kot rečeno, ne hodim ven. Na ekonomijo se, kot že rečeno, ne spoznam.*
- ▷ ***kot/kakor* (čemu) rečemo** *Multimedijski prikaz oziroma večpredstavnost, kot temu rečemo po slovensko; Tekmovanje pa me je »potegnilo«, kakor rečemo*

7 Raba veznika *kakor* je v tej vlogi redka in deluje opazno, npr. *Država je, kakor rečeno, človek v velikem*.

V vlogi besedilnih povezovalcev zelo pogosto nastopajo še:

- ▷ *kot* *kdo* poudarja, utemeljuje, ugotavlja, opozarja; *kot/kakor* *kdo* pravi, zatrjuje, trdi, navaja; *kot* *je* *kdo* povedal, dejal, napovedal; *kot/kakor* *se* *je* *kdo* izrazil;
- ▷ *kot/kakor* *je* zapisano;
- ▷ *kot/kakor* (*vse*) kaže; *kot* *se* *je* izkazalo;
- ▷ *kot* *se* *zdi*;⁸ *kot* *je* videti/slišati;
- ▷ *kot/kakor* *vemo/vem*; *kot/kakor* *sami* veste; *kot* *je* znano itd.

Vlogo referiranja na lastnosti predhodno omenjene predmetnosti ima tudi zelo pogosta zveza ***kot tak/takšen***, ki kot celota nastopa predvsem v dveh prepoznavnih pomensko-skladenjskih vlogah, kot ju izkazujeta zgleda, zato bi morala biti v jezikovnem priročniku tako tudi obravnavana:

- ▷ Družba ***kot taka*** ne obstaja.
- ▷ Priprava je zelo kompaktna in ***kot taka*** primerna tudi za vgradnjo v manjše avtomobile.

V drugi skupini lahko izpostavimo dvodelne zveze, ki jih registrirata že SSKJ in SP 2001. Posebno pozornost je pri tovrstnih ustaljenih kombinacijah smiselno nameniti skladenjskemu vzorcu in posledično uporabnika opozoriti na stavo vejice povsod tam, kjer so v rabi največja odstopanja od norme:

▷ Glag + <i>tako</i> + (Prid/Prisl) + <i>kot/kakor</i> + Prisl/S	Še nikoli ni izgledal <i>tako</i> dobro <i>kot</i> danes;
▷ <i>tako</i> + Sam + <i>kot/kakor</i> + Sam/S	<i>tako</i> gledalci <i>kot</i> kritiki; <i>tako</i> eni <i>kot</i> drugi
▷ <i>nič drugače</i> + <i>kot</i> Prisl/Glag	po mojem ne bo <i>nič drugače</i> <i>kot</i> doslej
▷ <i>nihče drug/nič drugega</i> + <i>kot</i> Sam/S	ne potrebujem <i>nič drugega</i> <i>kot</i> spoštovanje

V tretji skupini navajamo ustaljene zveze v prislovni ali pridevniški vlogi, kjer je distribucija veznikov bolj omejena na konkretno besedilno okolje. Tudi take zveze je v jezikovnih priročnikih smiselno navajati kot samostojne enote. V nadaljevanju naštevamo samo nekaj najpogostejših. Ker je tudi v takih primerih stava vejice lahko problematična, mora priročnik opozoriti na skladenjske pozicije, kjer je stava vejice obvezna:

8 Kadar se glagol *zdeti* pojavlja ob *kakor*, ima navadno drugačno skladenjsko-pomensko vlogo: *Zdelo se je, kakor da je sodni dan.*

- ▷ **kot⁹ na dlani** *Kot na dlani je, da je pred nami zelo zahtevna naloga.*
- ▷ **kot/kakor nalašč** *Vroče puščave so **kot nalašč** za gradnjo sončnih elektrarn. Dnevi bodo **kakor nalašč** za izlete v naravo.*
- ▷ **kot zakleto** *Od takrat se nam **kot zakleto** nikakor ne uspe uvrstiti v finale.*
- ▷ **kot pribito** *Vse, kar sem napisala, drži **kot pribito**.*
- ▷ **kakor/kot vedno/ponavadi** *Matissove slike so, **kakor vedno**, vzbujale zgražanje. Zbrani denar bo, **kot vedno**, namenjen bolnim otrokom. V Trenjih se je **kot ponavadi** razvnela živahna debata. **Kakor ponavadi** je prešel naravnost k stvari*

Ustaljene zveze z glagoli v vlogi načinovnih odvisnikov, ki jih navajamo v nadaljevanju, so z vidika ustrezne stave vejice posebej problematične, saj dejanska raba kaže, da imajo uporabniki težave pri prepoznavanju stavčnega odvisnika:

- ▷ **kot se šika** *Iz prestolnice je treba narediti mesto, **kot se šika**. S postavo **kot se šika** je navdušila člane žirije.*
- ▷ **kot bi mignil** ***Kot bi mignil**, bo tu pomlad.*
- ▷ **kot/kakor se (za koga/kaj) spodobi** *Pričakali smo jo s cvetjem, **kot se** zanjo **spodobi**. Pridno poslušaj starejše, **kakor se** **spodobi**.*
- ▷ **kakor (kdo) ve in zna** *Vsak se pač znajde, **kakor ve in zna**.*
- ▷ **kot ulit** *Bila je iz cenenege blaga, a ji je pristajala **kot ulita**.*
- ▷ **kot/kakor uročen** *Carmela ji je sledila **kot uročena**.*
- ▷ **kot/kakor obseden** *Začela sem telovaditi **kakor obsedena**.*

Četrto skupino tvorijo večbesedni vezniki:

- ▷ **kot/kakor da (bi)** *Včasih izpade, **kot da** je moj otrok diskriminiran, ker živi v enostarševski družini. Prej bom šel v svojo škodo, **kakor da** bi koga prizadel.*
- ▷ **kot/kakor pa** *Včasih je bolje počakati, **kot pa** siliti z glavo skozi zid. Ceneje je plačevati stroške storitev računovodskega servisa, **kakor pa** zaposliti računovodjo*
- ▷ **kot/kakor če (bi)** *Učinek je bil tak, **kot če** bi eksplodiralo več deset tisoč bomb. Če smo sproščeni, pišemo bolj umirjeno, **kakor če** smo nervozni.*

.....

9 Zveza *kakor na dlani* je redka in navadno izraža drugačen pomen: *Pod nami ležita kakor na dlani jezero in koča ob njem*. V tem pomenu se sicer pojavlja tudi *kot na dlani*: *Z njihovih temen vse triglavsko veličastje vidimo kot na dlani*.

V jezikovnih priročnikih, zlasti v SP 2001, se je kot zelo problematično pokazalo prepoznavanje in posledično raba večbesednih veznikov ter odsotnost oz. pomanjkljivost pravopisnega pravila, ki bi problematiko zajelo v svoji celovitosti, tj. z navedbo vseh skladijskih položajev, v katerih prihaja do zadreg. Tako se je pokazalo, da je večbesedne veznike treba navajati kot samostojne enote in jih eksplicitno ločevati od že omenjene zveze veznika in prislova, kjer se kažejo tudi različne skladijsko-pomenske vloge:

- ▷ **tako, kot** *Država ne funkcionira **tako, kot** bi morala; Zgodilo se bo **tako, kot** si naročil.*
- ▷ **več kot/kakor** *Dvanajstkratna svetovna rekorderka je že **več kot** tri tedne na invalidskem vozičku. Ustvarili so sedem milijonov evrov čistega dobička, kar je 55 odstotkov **več, kot** so ga ustvarili lani. Starodavno pristanišče Heraklion je pred **več kakor** dvema tisočletjema pokopal potres. Na Starem vrhu so **več kot** zadovoljni z letošnjo sezono.*

V **četrtni skupini** je treba izpostaviti še frazeološke enote, tj. enote s prenesenim ali metaforičnim pomenom, ki tipično vključujejo en ali drugi veznik:

- ▷ *kakor se komu zljubi/ljubi/zdi*
- ▷ *kot/kakor da se ni/ne bi nič zgodilo*
- ▷ *bolj/prej škoditi, kot koristiti; narediti/imeti več škode kot koristi*
- ▷ *bolje preprečiti, kot/kakor zdraviti*
- ▷ *lažje reči, kot storiti*
- ▷ *(izginiti), kot bi se v zemljo vdrl*
- ▷ *(izstreliti) kot iz topa*
- ▷ *liti kot iz škafa*
- ▷ *iti kot po maslu*
- ▷ *zdrav kot dren*
- ▷ *besen/jezen kot ris itd.*

2.1.3 Ugotovitve

Če povzamemo obravnavo veznikov *kot* in *kakor* v sodobnem jeziku ter stanje primerjamo s predstavitevjo v obstoječih priročnikih, lahko ugotovimo, da se veznik *kot* pojavlja v slovenščini veliko pogosteje kot veznik *kakor*, posledično pa vstopa tudi v različne skladijsko-pomenske vzorce in ustaljene zveze ter je pomensko bolj razpršen.

Nadalje lahko ugotovimo, da sodobna raba nekaterih pomenskih vlog, kot so prikazane v SSKJ in SP 2001, ne izkazuje več oz. da delujejo opazno, npr. SSKJ: *kakor je ura devet, že sedi v krčmi; kakor je (tudi) pogumen, tega se je ustrašil*; SP 2001: *kakor jo ima rada, ji v tem ne more ustreči*;

kakor bi se bliskalo, tako je gledal. Analiza je tudi pokazala, da pomenska opredelitev obeh veznikov v SSKJ, kljub svoji nadrobnosti, ni prepričljiva, saj pogosto ni mogoče ločevati med zelo sorodnimi pomenskimi vlogami, ki jih izkazuje oba veznika.¹⁰ Kontekstualna obravnava veznikov namreč kaže, da je njihov pomen v veliki meri odvisen od pomena besed, ki se pojavljajo v besedilnem okolju veznika. Tako lahko na primer ob glagolih, kot so *pojmovati, označiti, služiti, delovati* itd., pričakujemo predvsem izražanje funkcije. Na drugi strani glagoli kot *izgledati, obnašati se, počutiti se* ipd., ki se nanašajo na zunanji izgled ali čustvena stanja, izražajo v prvi vrsti primerjavo ali podobnost. Seveda pa je, na kar smo pri posameznih glagolih posebej opozorili, treba upoštevati tudi večpomenskost glagolskih kolokatorjev, kjer se konkretni veznik ravna skladno s pomenom, ki ga izraža glagol, npr. *izkazati se kot pravi umetnik* – 'primerjava': *izkazati se kot dober gospodar* – 'v funkciji gospodarja'. Opaziti je tudi mogoče, da se glagoli, ki se tipično sopojavljajo z obema veznikoma, navadno pojavljajo v drugačnih pomenskih vlogah, npr. *deluje kot peeling*_{SAM} – 'funkcija': *deluje večji*_{PRID}, *kot v resnici je* – 'primerjava'. Pri tem ni naključje, da se hkrati s pomenom spremeni tudi stavčni vzorec.

Problem predstavitve obeh veznikov v SSKJ je tudi v izhodiščni razdelitvi na znotrajstavčno in medstavčno skladijsko vlogo, saj sta ti s pomenskega vidika v veliki meri prekrivni, hkrati pa skladijsko izhodišče, ki je sicer v pomoč leksikografom pri razvrstitvi primerov v pomenske skupine, predpostavlja jezikoslovno nadpovprečno kompetentnega uporabnika. Ob besedno-vrstnem neskladju med SP 2001 in SSKJ, ki onemogoča primerljivost v besedilu, predstavlja SP 2001 obe besedi v skrajno zapletenih kombinacijah slovničnih in pomenskih pojasnil, za katere lahko predvidevamo, da ne »dosežejo« uporabnika oz. jih ta zaradi nerazumljivosti ignorira (Cowie 1981; Summers 1987: F8).

Poleg tega veznika vstopata v vrsto skladijsko-pomensko ustaljenih zvez, ki v nekaterih primerih preferirajo rabo samo določenega veznika, kar je pomembna informacija glede možnosti njune zamenjave v sorodnih skladijskih vzorcih, hkrati pa se na ta način odraža naravna jezikovna raba, ki ni vezana na notranjo jezikovnosistemsko logiko, pač pa na kolokabilnost besed, ki je v naravni jezikovni rabi zelo natančno določena (Halliday 1966).

Poleg pomenske vloge kolokatorjev nam možnost prepoznavanja tipičnosti besednega okolja v zvezi z obema veznikoma odkrije tudi vrsto ustaljenih zvez, ki v besedilu nastopajo kot celota in opravljajo samostojno skladijsko-pomensko vlogo, kot take pa bi morale biti prikazane tudi v slovarskem in pravopisnem priročniku. Čeprav tudi za te zveze velja, da se redko pojavljajo izključno le z enim ali drugim veznikom, je v nekaterih primerih preferenca očitna, raba enega ali drugega veznika pa za jezik bolj naravna. Jezikovni opis, ki ni usmerjen v analizo besedilnega okolja, težko prepozna ustaljene zveze in vzorce, s tem pa tudi pravopisne težave,

10 V ta namen je bila izvedena kratka anketa med uporabniki, ki je med drugim pokazala nezmožnost ločevanja med izražanjem primerjave in podobnosti, npr. *Klet je izgledala kot bunker*, ter zlasti med funkcijo in primerjavo/podobnostjo, npr.: *Vede se kot gospodar*. Anketa je tudi pokazala, da številnih avtentičnih primerov sodobne rabe uporabniki ne znajo vključiti v katerega od pomenov, ki jih navaja SSKJ.

ki se nanašajo na stavčno in medstavčno raven. V SSKJ in SP so ustaljeni segmenti skladenjsko-pomenskih vzorcev večinoma spregledani. Sem sodi tako pomensko osamosvajanje besedilnih povezovalcev, npr. *kot rečeno*; *kot tak/takšen*, zvez v prislovni vlogi, npr. *kot bi mignil*, kot tudi večbesednih veznikov. Zadnje je pomembno zlasti v razmerju do kombinacije veznika in prislova, saj je razločevanje pomembno za ustrezno stavo vejice.

3 Predložni par *na* – *pri*

Dilema v zvezi z rabo predlogov *na* in *pri*, predvsem ko gre za izražanje kraja dogajanja ali premikanja v prostoru,¹¹ se nanaša na ugotavljanje (ne)možnosti njune (ne)zamenljivosti v besedilu, npr. *Stranka je na/pri Upravni enoti vložila vlogo*, oz. (ne)pravilnosti rabe enega ali drugega predloga v konkretni pomenski vlogi. V jeziku je običajno, da se v nekaterih besednih kombinacijah in pomenu določeni predlog ustali in z vidika naravne rabe jezika (tj. za materne govorce) ne predstavlja dileme oz. ne omogoča variantnosti (*priskočiti *v pomoč*), medtem ko se pri drugih pojavlja variantnost in s tem pogosto tudi potreba po določitvi ustreznosti zgolj enega predloga, npr. *vstopnice lahko dvignete pri/na blagajni*; *pasti pri/na izpitu*. V primeru dvojnic se raba posameznega predloga bodisi pomensko specializira oz. leksikalizira bodisi je vezana na določeno jezikovno zvrst, govorni položaj ali stilno vrednost, pri nekaterih dvojnica pa do razlikovanja dejansko ne prihaja, zato bi bila tudi trditev o izključni ustreznosti oz. neustreznosti katerega od predlogov z jezikoslovnega vidika neustrezna.

Podobno kot pri analizi vezniškega para smo tudi v tem primeru najprej pogledali, kaj je v zvezi s konkretnim vprašanjem mogoče najti v obstoječih jezikovnih priročnikih, nato pa še, kaj nam kaže aktualna raba. Poglavje smo zaključili s predlogom obravnave predložnega para v jezikovnem priročniku, ki združuje informacije semantičnega, skladenjskega in normativnega tipa.

3.1 Predloga *na* in *pri* v obstoječih jezikovnih priročnikih

SSKJ in SP 2001 navajata pomenske vloge predlogov glede na sklonsko vezavo, zato so v nekaterih primerih pomeni sorodni ali prekrivni ob različnih sklonskih uresničitvah, npr.: s tožilnikom // za izražanje premikanja, usmerjenega k površini: *obesiti na steno* in // z mestnikom za izražanje stanja v položaju, ko se kaj dotika površine: *slika visi na steni*; s tožilnikom za izražanje namena, s katerim se izvrši dejanje: *iti na lov* in z mestnikom: za izražanje dejavnosti, kot jo nakazuje določilo: *biti na lovu*. Čeprav sklonska uresničitev dejansko vpliva na pomen – načeloma gre za razliko tožilnik – kam? : mestnik – kje?, ostaja zaradi razporeditve pomenov po sklonih taka pomenska sorodnost uporabniku skrita.

11 Ob strani puščamo zadrege, ki izhajajo iz rabe enega ali drugega predloga, kadar vstopata v druge predložne pare pri izražanju prostorskega pomena, npr. *sestati se pri/v Slonu*, *pri na izpit/k izpitu*; *pogovarjati se pri/ob kozarcu vina*, *zborovanje v/na Bazovici* ipd.

Pomenska pojasnila v SP 2001 in t. i. funkcijske razlage v SSKJ si v zvezi z obema predlogoma deloma nasprotujejo. Čeprav je izhodišče pravopisnega priročnika glede na slovarskega po pričakovanju drugačno, pa so med obema priročnikoma očitne razlike pri pomensko-funkcijski obravnavi obeh predlogov, ki brez dodatnih pojasnil uporabniku ne morejo biti razumljive, hkrati pa vnašajo zmedo v ustrezno razumevanje pomenske in skladijske vloge obravnavanih predlogov. Tako je denimo povezava med smernim prostorskim pomenom v SP 2001: *sesti na stol* in izražanjem premikanja k zgornji strani česa v SSKJ: *na glavo dati* logična, ni pa mogoče potegniti smiselne povezave med t. i. lastnostnim pomenom predloga *na* v SP: *Jabolka je bilo na tone* in razlago v SSKJ z oznako *ekspr.* za izražanje velike količine: *blaga je na cente*. Še bolj zavajajoča je skladijska opredelitev predloga *na* v SP 2001 s pojasnilom: vezljivostni (če pustimo ob strani, da tako pojasnilo uporabniku ne pove veliko), npr. za zglede kot: *prepisati posestvo na sina, spoznati se na glasbo, ura gre na polnoč, iti na lov* ipd., medtem ko npr. ni jasno, zakaj primeri kot *obesiti na strop* in *nabiti na zid* niso določeni kot vezljivostni (niti denimo kot družljivostni, če bi že želeli vzpostaviti celovito skladijsko informacijo). V SSKJ so podobni ali identični primeri pomensko opredeljeni drugače, npr. *spoznati se na glasbo* – za izražanje usmerjenosti duševne dejavnosti; *ura gre na polnoč* – za izražanje približevanja časovni meji; *iti na lov* – za izražanje namena, s katerim se izvrši dejanje.

Zaradi obsežnosti problematike se bomo v prispevku omejili na izražanje prostorskih pomenov obravnavanega para, znotraj tega pa na tiste primere, kjer obstoječa norma (SSKJ in SP 2001) (a) rabo katerega od predlogov odsvetuje oz. kvalificira glede na knjižni jezik kot manj primerno, in (b) na primere, kjer obstaja z vidika dejanske jezikovne rabe možnost zamenjave predlogov oz. se določeni predlog specializira v konkretni zvezi ali pomenu:

(a)

SSKJ: *na* neprav. vstopiti na zadnja vrata → *pri zadnjih vratih*; na vratih se prikaže poštar → *pri*; ponesrečil se je na delu, na smučanju → *pri*;
 SP: *na* knj. pog. pasti na izpitu → *pri izpitu*

(b)

vstopnice lahko kupite na/pri blagajni; laboratorij je pri/na inštitutu, v službi je pri/na železnici, sodelovati pri/na predstavi; iti za pričo pri/na poroki; ostati pri/na kosilu; pri/na vsakem koraku; zaslužil je sto dinarjev pri kilogramu/na kilogram; priseči pri svojih otrocih/na svoje otroke; umreti pri/na porodu

Iz tipskega prikaza slovarskih sestavkov v načrtovanem pravopisnem slovarju (Dobrovoljc in Jakop 2011: 236) je razvidno, da je v primerih enakovrednih skladijskih dvojnic, pri čemer navedeni primeri veljajo le za zemljepisna imena, dejansko pa je problematika širša, predviden zapis za poševnico, npr. *zborovanje v/na Bazovici*; odpeljali smo se *na/v Blejsko Dobravo* ipd. Enakovredna dvojničnost se v teh primerih prikazuje le na ravni ponazarjalnega gradiva, torej implicitno.

3.2 Korpusna analiza predložnega para *pri – na*

Ker so te besede zelo pogosto rabljene, je pri analizi konkretnega predložnega para smiselno izhajati iz skladijske okolice, natančneje iz skladijskih vzorcev, v katere tipično vstopajo predlogi, znotraj tega pa prepoznavati kolokabilnost, kot se izraža v besedah z leksikalnim pomenom, ki tipično zasedajo mesta v predložnem skladijskem vzorcu. Tako izhodišče, podobno kot pri veznikih, odkriva naravno jezikovno rabo, ki nima nujno utemeljitve v jezikovnosistemskih lastnostih jezika, pač pa opozarja na zveze, ki jih imamo govorce v svojem leksikalnem repozitoriju – podobno kot posamezne besede – zabeležene kot celote, kot take pa jih je smiselno obravnavati tudi z vidika slovarskih in normativnih opisov.

Če si s pomočjo izdelane besedne skice v orodju Sketch Engine pogledamo glagolsko okolje obravnavanih predlogov (gl. primere v nadaljevanju),¹² lahko ugotovimo, da je sobesedilna in posledično tudi skladijsko-pomenska vloga predloga omejena s sojavljanjem z določenim glagolom in s tem tudi z izražanjem konkretnega pomena.

Med skladijsko-pomensko najmanj trdne sodijo zveze, kjer je izbira predloga povezana z njegovo pomenskorazlikovalno vlogo, npr. *iziti na plošči/pri založbi*, *sloneti na mizi/pri oknu*, *zalotiti pri dejanju/na parkirišču*. Na drugi stopnji lahko izločimo t. i. frazne glagole, ki tvorijo s predlogom pomensko trdne zveze, npr. *temeljiti na* – 'izhajati', *naleteti na* – 'po naključju srečati', *računati na* – 'upoštevati ali pričakovati', *nanašati se na* – 'tikati se; zadevati'. Tovrstne ustaljene zveze je treba ločevati od primerov, kjer predlog ni vplivan od glagola, ampak je sestavni del zveze, ki nastopa v prislovni vlogi, npr. *priskočiti na pomoč*, *narezati na kose/na roke*; ostati *pri življenju*, *pri priči* oditi, *priseči pri Bogu* ipd. Posebno stopnjo strukturne trdnosti predstavljajo predložne zveze tipa *vztrajati pri zahtevi*, *vztrajati na okopih*, *zatakiniti se pri denarju*, ki nastopajo kot celote skupaj s svojim besedilnim okoljem, hkrati pa ne potrebujejo pomenske razlage, kar moramo zopet ločiti od izkazane dvojnične rabe tipa: *vztrajati pri/na stališču*, *pozvoniti pri/na vratih*, *priseči pri Svetem pismu/na Sveto pismo*. To nas pripelje do izhodiščnega problema, tj. ustrezne rabe predloga v primerih, kjer raba (znotraj danega pomena) izkazuje dvojnost.

3.2.1 Ugotovitve

V zvezi z dvojnično rabo predlogov *na/pri* na podlagi analize večjega števila realnih primerov je mogoče reči, da se kaže tendenca rabe predloga *na*, kadar imamo v mislih prostorsko usmerjenost ali stanje, ki se nanaša na površino ali zgornji del česa, npr. *potrkati na vrata*, pri premikanju v prostoru pa zlasti, ko odgovarjamo na vprašanje *kam*, npr. *iti na lov*. Na podlagi tega bi lahko izpeljali pravilo, da je s pomenskega vidika neustrezno reči *pokazati se na vratih*

12 Celovita analiza bi zahtevala obravnavo tudi drugih leksikalnih zapolnitev v predložnem vzorcu, vendar bi tak pristop presegal okvire tega prispevka, zato smo se osredotočili le na glagole, ki tvorijo skupaj s predlogom več kot 100 (navadno več kot 500) pojavitev v korpusu FidaPLUS in imajo hkrati tudi veliko kolokabilno moč.

in *ponesrečiti se na smučanju*, ker v teh primerih odgovarjamo na vprašanje *kje*, za pomen usmerjenosti in nahajanja v prostoru pa je specializiran predlog *pri*, torej: *ponesrečiti se pri delu, biti v službi pri železnici, vstopiti pri (zadnjih) vratih, sodelovati pri predstavi, vstopnice dvigniti pri blagajni* ipd. Vendar pa zadeva ni tako preprosta, zlasti pa ne črno-bela, saj raba taki pomenski urejenosti nasprotuje. Realna besedila v zvezi z zgornjimi primeri izkazujejo bodisi drugačno stanje, saj tipično rečemo, da je kdo zaposlen *na železnici, inštitutu, ministrstvu, fakulteti, oddelku in pri delodajalcu, obrtniku, zasebniku*, navadno sodelujemo *pri nastajanju, pripravi, oblikovanju, projektu in na natečaju, dražbi, simpoziju, turnirju*, vstopimo *na postaji in pri vratih, vходу*, dvignemo kaj *na bankomatu, pošti, banki in pri okencu*, *ponesrečimo se na dirkališču, treningu in pri padcu, vzponu, vožnji*, čeprav v vseh primerih odgovarjamo na vprašanje *kje*. Na drugi strani v slovenščini domala nikoli ne rečemo *ostati pri večerji, kosilu* (čeprav SSKJ navaja tako možnost kot zgled rabe), ampak *ostati na večerji, kosilu*. Izbira predloga iz para *na – pri* je lahko tudi povsem zamenljiva, kot npr. v primerih *dvigniti pri/na blagajni*,¹³ *ponesrečiti se pri/na smučanju*.

Poleg omenjenega je dojemanje prostorske umeščenosti in usmerjenosti povezano z različnimi dejavniki, zlasti z razmerjem do lastnega položaja v prostoru, kot tudi z interferencami med položaji, ki se pomensko med seboj ne izključujejo. Zadnje se kaže zlasti pri zvezah *na/pri vходу* in *na/pri vratih*, kjer lahko predlog *na* dojemamo kot pozicijo na določeni površini: *pojavit se je na vratih* (tj. na pragu vrat), *na vходу nas je čakal napis* (tj. na vhodnih vratih), ali kot položaj v neposredni bližini česa, npr. *pri vratih* (tj. tik ob njih) *je stal postrešček*. V takih primerih se zdi določitev izključne (ne)primernosti enega ali drugega predloga neustrezna, še posebej, kadar z njo ne ustvarjamo pomenske dvoumnosti, npr. *pri/na vratih naju je pozdravila Kristina* : *pri/*na vratih je stalo veliko ogledalo*.

Analiza večje količine primerov rabe obeh predlogov je tudi pokazala, da se uporabniki v jeziku navadno obnašamo v skladu s pomensko logiko, tako je npr. v pisnih besedilih zelo malo primerov rabe, ki je v SSKJ označena za neprimerno, npr. *vstopiti na zadnja vrata*, medtem ko se enakovredna dvojnost poleg prostorske nediferenciranosti, ki jo izkazujeta zvezi *na/pri vходу/vratih*, pojavlja še pri časovno-prostorski interferenci, kar potrjuje tudi dejstvo, da oba predloga izražata tudi časovni pomen: *ponesrečiti se na/pri smučanju, spotiti se na/pri teku, pasti na/pri izpitu*,¹⁴ *sodelovati na/pri trgatvi* ipd.

Sklep

Razloge za to, da uporabniki pri reševanju jezikovnih zadreg, kljub temu da so rešitve v veliki meri vključene v jezikovne priročnike, kot sta SSKJ in SP 2001 s svojim slovarskim delom in

13 Število pojavitev je med oba predloga porazdeljeno skoraj identično in se v obeh primerih pojavlja v časopisih, revijah in na internetu, kjer nekoliko prevladuje predlog *na*.

14 Veliko pogosteje se uporablja zveza *pasti na izpitu*, in sicer zlasti v časopisu Dnevnik, *pasti pri izpitu* (po SP 2001 ustrežneje) se uporablja redko in praviloma vedno v časopisih Delo in Večer.

pravili, ne najdejo, je mogoče iskati v različnih okoliščinah in izhodiščih, ki oba temeljna priročnika opredeljujejo. Najprej v tem, da sta zasnovana kot samostojna priročnika z ločenimi teoretičnimi izhodišči in posledično tudi praktičnimi rešitvami. Čeprav je izhodišče slovarskega opisa pomen, pravopisnega pa standardizacija jezikovnih prvin, je jasno, da pomenski opis zahteva tudi upoštevanje slovničnih in skladenjskih lastnosti jezika – nenazadnje je celotna kvalifikacija besedišča v SSKJ izpeljana z vidika knjižnojezikovne informativne normativnosti – in da standardizacija ne more mimo zakonitosti, ki jih določa skladenjsko in pomensko obnašanje jezikovnih prvin. Ne nazadnje večina pravopisnih pravil temelji prav na ugotavljanju skladenjskih položajev (npr. ločila) in izražanju pomena (npr. razločevanje med prirednimi in podrednimi zloženkami pri zapisu skupaj, z vezajem ali narazen). Od sodobnega jezikovnega priročnika bi torej pričakovali, da bosta različna zorna kota vplivala predvsem na različno podajanje informacij, ne pa na različno kategorizacijo, npr. skladenjskih vlog, besednovrstno opredelitev, prikaz homonimov, pomensko členitev, pomenski opis itd. S tem je povezana tudi odločitev, ki v veliki meri vpliva na druge pomembne odločitve pri zasnovi jezikovnega priročnika, namreč o združitvi jezikovnih informacij, ki tradicionalno sodijo v tri ločene knjige: slovar, pravopis in slovnico, na eno mesto oz. v eno – predvidoma spletno – obliko, ki tudi sicer bistveno vpliva na način in količino vključenih jezikovnih informacij. Vidik obravnavanja posameznih jezikovnih problemov sicer lahko ohrani svoj specifični fokus, vendar pa so za uporabnikovo suvereno obvladovanje jezika potrebni enotna jezikoslovna kategorizacija, usklajena standardizacija in opis problematike na način, ki bo razumljiv brez jezikoslovčeve ali lektorjeve interpretacije.

Drugi problem, ki ni evidenten le pri besedah z leksikalnim pomenom, ampak tudi pri slovničnopomenskih besedah in z njimi povezani pravopisni problematiki, je nadgrajevanje in posodabljanje jezikovnih opisov, ki so nastali v 60. letih prejšnjega stoletja, ko govorimo o SSKJ, ter vztrajanje pri sistemskem opisu jezikovnih sredstev, ko govorimo o pravopisnih pravilih. Nadgrajevanje obstoječih jezikovnih opisov namreč ni problematično samo z vidika zastarelosti, pač pa tudi z vidika metodoloških pristopov, ki v sodobni leksikografiji in standardizaciji izhajajo iz korpusnih analiz in računalniške obdelave jezika. Ena od prednostnih nalog pri posodabljanju jezikovnih priročnikov je zato po mojem mnenju ustrezna priprava jezikovnih podatkov, ki s pridom izrablja računalniške zmogljivosti in je sposobna jezikoslovcu ponuditi sliko, na podlagi katere lahko izpelje zanesljive zaključke ter jih prenese v jezikovni priročnik na način, da bodo uporabniku razumljivi.

Kaj bi bilo torej v zvezi s vezniškimi in predložnimi besedami smiselno upoštevati pri snovanju priročnika, ki usklajeno združuje slovarsko in pravopisno problematiko?

V prvi vrsti je potrebna kontekstualna obravnava, ki vključuje obsežen nabor enakovrstnih prvin, ki omogoča formalizacijo tipičnih (pa tudi atipičnih) vzorcev, v katerih se preučevana beseda pojavlja. Analiza, ki smo jo opravili za konkretni vezniški in predložni par, je izpostavila, da je za ustrezno obravnavo veznikov pomembna informacija, ki presega mejo stavka,

zato je smiselno delati analize na podlagi skladenjsko razčlenjenega korpusa, tj. z označenimi skladenjskimi razmerji. Z vzorci, v katerih se preučevana beseda tipično pojavlja, pridejo na površje tudi pomenske tendence, ki jih izraža, in skladenjski položaji, ki odločajo o tem, kdaj stavimo vejico, ko ločujemo odvisne od glavnih stavkov, kdaj nastopa veznik kot del zveze, ki ima tudi lastno pomensko (npr. veznik *kot* za izražanje funkcije), besedilno (npr. v vlogi besedilnih povezovalcev) ali le skladenjsko vlogo (npr. večbesedni vezniki v nasprotju z veznikom in prislovno ali kako drugo besedo). Sodobni priročnik, ki želi te položaje nedvoumno kvalificirati (pomensko in normativno), mora najprej evidentirati vse sorodne primere, v opisu pa od dobro izbranih zgledov storiti še korak naprej – k predstavitvi takih zvez kot samostojnih enot. Tako kot leksikalne enote predstavljajo namreč tudi take – recimo jim skladenjske enote – izhodišče, na katero je smiselno pripenjati vse informacije, ki jih predvideva jezikovni opis. Pri veznikih so odločujoči predvsem vzorci in konkretne zapolnitve na leksikalnih mestih znotraj njih, pri predlogih pa leksikalni elementi v njihovem besedilnem okolju. Fokus pri analizi predlogov, kot je pokazala raziskava, torej ni v predlogu samem, pač pa o skladenjsko-pomenski vlogi predloga izvemo največ prek leksikalnih elementov, s katerimi se družijo.

V prispevku smo želeli tudi opozoriti, da predstavitev tovrstne problematike kljub drugačnemu fokusu v pravopisnem in slovarskem priročniku ne more biti različna, saj uporabniku sicer ne zagotavlja zanesljivih informacij. Sodobni jezikovnopriročniški medij postaja splet, ki s svojimi specifikami in razsežnostmi v marsičem spreminja organizacijo jezikovnih podatkov, ne omejuje njihove količine, predvsem pa ne ločuje pravopisne od skladenjske, pomenske in slovnične problematike, kot je tudi ne sama jezikovna narava.

Literatura in viri

- BALAŽIČ BULC, Tatjana, 2009: Slovarski opisi pomensko občutljivih kategorij: Konektorji in SSKJ. Marko Stabej (ur.): *Obdobja 28: Infrastruktura slovenščine in slovenistike*. Znanstvena založba FF UL in Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. 33–39.
- COWIE, Anthony P. (ur.), 1981: *Lexicography and its Pedagogical Applications*. *Applied Linguistics* 2/3 (tematska številka).
- DOBROVOLJC, Helena, JAKOP, Nataša, 2011: *Sodobni pravopisni priročnik med normo in predpisom*. Ljubljana: Založba ZRC.
- FidaPLUS = <<http://www.fidaplus.net>>
- Gigafida = <<http://www.gigafida.net>>
- HALLIDAY, Michael A. K. 1966. Lexis as a Linguistic Level. V: Bazell, Charles E., J. C. Catford, M. A. K. Halliday in R. H. Robins (ur.) *In Memory of J. R. Firth*. London: Longman. 148–162.
- HANKS, Patrick, 2013: *Lexical Analysis: Norms and Exploitations*. Cambridge: MIT Press.
- KALIN GOLOB, Monika, 2001: *Jezikovne reže*. Ljubljana: GV Revije.
- , 2000: Vejica in večbesedni vezniki. *Pravna praksa* 19/28. 47.
- KILGARRIFF, Adam, RYCHLÝ, Pavel, SMRZ, Pavel, TUGWELL, David, 2004: The Sketch Engine. Geoffrey Williams in Sandra Vessier (ur.): *Proceedings of the Eleventh EURALEX International Congress, EURALEX 2004 Lorient, Francija, 6–10 julij 2004*. Lorient: Université de Bretagne – sud. 105–116.

- LENGAR VEROVNIK, Tina, 2012: Pravopisna obravnava pristavčnosti. Nataša Jakop in Helena Dobrovoljc (ur.): *Pravopisna stikanja: razprave o pravopisnih vprašanjih*. Ljubljana: SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU (izd.) – Založba ZRC (zal.). 163–167.
- LOGAR BERGINC, Nataša, GRČAR, Miha, BRAKUS, Marko, ERJAVEC, Tomaž, ARHAR HOLDT, Špela, KREK, Simon, 2012: *Korpusi slovenskega jezika Gigafida, KRES, ccGigafida in ccKRES: gradnja, vsebina, uporaba*. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno slovenistiko, Fakulteta za družbene vede.
- ¹SSKJ 2000 = *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Spletna izdaja. Ljubljana: SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU (izd.) – Založba ZRC (zal.). <<http://bos.zrc.sazu.si/sp2001.html>>
- ²SP 2010 = *Slovenski pravopis*. Spletna izdaja. Ljubljana: SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU (izd.) – Založba ZRC (zal.). <<http://bos.zrc-sazu.si/sp2001.html>>
- SP 2001 = *Slovenski pravopis*, 2001. Jože Toporišič idr. Ljubljana: SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU (izd.) – Založba ZRC (zal.).
- SUMMERS, Della, 1987: *Introduction to LDOCE2*. Harlow: Longman.
- TOPORIŠIČ, Jože, 2004: *Slovenska slovnica*. Četrta, prenovljena in razširjena izdaja. Maribor: Založba Obzorja.